

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

BAKALÁRSKA PRÁCA

2008

Nina Štefániková

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Dekan: Dr. h. c. prof. Ing. Peter Bielik, PhD.

Hospodárska súťaž a jej postavenie v podmienkach SR
Bakalárska práca

Katedra manažmentu

Vedúci katedry: doc. Ing. Ján Murgaš, CSc.

Vedúci práce: JUDr. Mária Dobišová

Nina Štefániková

Nitra 2008

SUMMARY

Competition is the key mechanism of the market economy, which ensures that the economy optimally utilizes its resources and pressure for innovations and economic growth is being created. Competitive pressure ensures maximum benefits for consumers, that is, the best price-quality ratio for goods and services. This is because effective competition creates pressure on undertakings to improve the quality of products and services offered and reduce their prices in order to be successful in the tough competitive struggle.

Competition stimulates higher effectiveness in many different ways. A competitive environment creates better conditions and expansion opportunities for undertakings concerned and facilitates their entry into the market. In view of a possible loss of market positions as a result of competitive struggle, the implementation of new technology and innovations is progressing more intensively, namely through research, development, patents, and so forth.

Competition is an instrument to solve market failures resulting from a lack of competitors. Competition is effective if independent entities operate in a market, each facing competitive pressure from others.

Entities operating in the market derive their behaviour from the structure of the market. Therefore, control of concentrations prevents the establishment or strengthening of dominant entities, which would not be subject to adequate competitive pressure. Another level consists of an intervention against an anticompetitive behaviour of firms (abuse of a dominant position and agreements restricting competition).

The task of the Antimonopoly Office of the Slovak Republic is a protection of economic competition in markets for products and services against prevention, restriction or distortion as well as to create conditions for its further development in order to promote economic progress for the benefits of consumers.

Kľúčové slová:

hospodárska súťaž, konkurenčný boj, obmedzovanie, ochrana, koncentrácia, zneužitie dominantného postavenia, dohody obmedzujúce súťaž

Key words:

competition, competitive struggle, restriction, protection, concentration, abuse of a dominant position, agreements restricting competition

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce.

Nitra, 19. 5. 2008

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pani JUDr. Márií Dobišovej za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra, 19. 5. 2008

POUŽITÉ OZNAČENIE

ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia
GIS	gas isolated switchgear (plynom izolované spínacie zariadenia)
PMÚ SR	Protimonopolný úrad Slovenskej republiky
SR	Slovenská republika

OBSAH

ÚVOD	1
1 PREHĽAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY.....	3
2 CIEĽ PRÁCE.....	14
3 METODIKA PRÁCE A MATERIÁL.....	15
4 HOSPODÁRSKA SÚŤAŽ A JEJ POSTAVENIE V PODMIENKACH SR.....	16
4.1 Ekonomické aspekty hospodárskej súťaže	16
4.1.1 Dohody obmedzujúce súťaž	17
4.1.2 Zneužívanie dominantného postavenia.....	18
4.1.3 Koncentrácie	18
4.2 Právne aspekty postavenia hospodárskej súťaže v SR	19
4.2.1 Dohody obmedzujúce súťaž	21
Prípadová štúdia č. 1: Dohody obmedzujúce súťaž- Slovenský zväz pekárov- dohoda o koordinovanom postupe.....	23
4.2.1.1 Leniency program- program zhovievavosti.....	24
Prípadová štúdia č. 2: Leniency program- Plynom izolované spínacie zariadenia (GIS)- aplikácia pri odhaľovaní kartelovej dohody	24
4.2.2 Zneužívanie dominantného postavenia.....	25
4.2.3 Koncentrácie	26
4.2.4 Protimonopolný úrad SR	27
5 ZÁVER	30
6 POUŽITÁ LITERATÚRA	33
7 PRÍLOHA	36

ÚVOD

Pojem hospodárska súťaž nie je definovaný žiadnou právnou normou SR. Hospodárska súťaž funguje efektívne, ak súťažitelia pôsobiaci na trhu môžu robiť svoje obchodné rozhodnutia samostatne. Je to súperenie medzi podnikateľmi v hospodárskej oblasti s cieľom dosiahnuť hospodársky prospech a tak predstihnúť iné podnikateľské subjekty.

V trhovej ekonomike je konkurenčný tlak jedným zo základných mechanizmov efektívneho fungovania trhu. Cieľom politiky ochrany hospodárskej súťaže je chrániť a napomáhať rozvíjaniu konkurenčných podmienok. Konkurenčná politika je aj nástrojom na vytvorenie atraktívneho prostredia pre investície a pre rast pracovných miest, preto pôsobí na zabezpečenie dlhodobého udržateľného rastu a konkurencieschopnosti ekonomiky. Hospodárska súťaž je taktiež nástrojom na riešenie trhových zlyhaní, ktoré sú spôsobené nedostatkom konkurencie.

Iba v podmienkach trhovej ekonomiky je možné nájsť záruku rozvoja a ochrany hospodárskej súťaže. Možno ju chápať ako jeden zo základných atribútov a teda aj ako garantujúci faktor harmonického fungovania trhového mechanizmu.

Efektívna alokácia zdrojov je dôležitá nielen v súkromnom, ale aj vo verejnom sektore, pričom práve čestná a spravodlivá súťaž by mala efektívnu alokáciu zabezpečiť. Preto je dôležité, aby existovala prirodzená rovnováha, kde na jednej strane podnikatelia medzi sebou férovo súperia a na druhej strane spotrebiteľské rozhodnutia vychádzajú z posúdenia ponúkaných kvalít a cien produktov uspokojujúcich požiadavky a potreby spoločnosti a jednotlivcov.

Konkurenčné prostredie vytvára lepšie podmienky, možnosti expanzie a umožňuje ľahšie vstupy na trh z dôvodu možnej straty trhových pozícií. A práve v dôsledku konkurenčného boja intenzívnejšie napreduje zavádzanie nových technológií, ale aj inovácií, a to prostredníctvom výskumu, vývoja, patentov a podobne, čo má za cieľ zvýšenie kvality a zníženie cien. Sprievodným javom sú však aj negatívne stránky súťaživosti a to najmä snaha o vylúčenie alebo o obmedzenie súťaže, snaha o získavanie zákazníkov lacnými, no nekvalitnými produktmi a ďalšie praktiky, ktoré možno označiť ako deformovanie hospodárskej súťaže a konkurenčného prostredia.

A teda samotná existencia konkurenčnej trhovej štruktúry neznamená, že na jednotlivých trhoch môže dôjsť k rôznym konaniam, ktorých dôsledkom je obmedzenie hospodárskej súťaže. Preto je potrebný dozor nad správaním podnikateľských subjektov, aby nemohlo dôjsť k neprimeraným cenovým úrovniam formou rôznych protisúťažných praktík s cieľom podnikateľských subjektov na získanie neadekvátnej maximalizácie zisku.

Hospodárska súťaž je mechanizmom, ktorý zvyšuje výkonnosť a efektivitu ekonomiky každého demokratického štátu, pričom jej podpora má za hlavný účel dlhodobý hospodársky rozvoj v prospech spotrebiteľa.

1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

Hospodárska súťaž ako záruka efektívnosti a pozitívneho pôsobenia na vývoj konkurencieschopnosti a stability ekonomiky je neoddeliteľnou ekonomickou a právnou kategóriou trhového mechanizmu, tvrdí **Mračko, M. (2001)**.

Ďalej uvádza, že vzhľadom na skutočnosť, že pôsobí ako prirodzený regulátor efektívneho správania podnikateľov a súčasne vedie k optimálnemu využívaniu zdrojov ekonomiky, jej miesto v ekonomike je nezastupiteľné. V krajinách s vyspelou trhovou ekonomikou preberá štát úlohu ochrancu nad hospodárskou súťažou a práve predpisy upravujúce hospodársku súťaž majú svoje pevné miesto v práve nielen členských štátov Európskej únie, ale aj v komunitárnom práve. Význam práva hospodárskej súťaže spočíva predovšetkým v eliminácii vytvárania umelých bariér na trhu výrobkov, výkonov, prác a služieb.

Podnikanie a s ním neoddeliteľne spojená súťaž o vlastnú prosperitu, tvrdí, patrí k dominantným vlastnostiam trhovej ekonomiky. Hospodárska súťaž je v právnom štáte natoľko dôležitá, že sa neponecháva na náhodu a živelnosť, ale určujú sa jej pravidlá, ktorými sa musia riadiť všetci, ktorí sa zúčastňujú na hospodárskej súťaži. Základom hospodárskej súťaže je voľnosť vstupu na trh a rovnosť pravidiel správania sa na trhu pre všetkých účastníkov hospodárskej súťaže. V podstate sa teda jedná o prirodzený mechanizmus pôsobiaci ako regulátor efektívneho správania sa podnikateľov, ktorý ich zároveň vedie k optimálnemu využívaniu všetkých dostupných zdrojov ekonomiky s následným efektom u spotrebiteľa. Hospodárska súťaž je zárukou efektívneho a pozitívneho pôsobenia na vývoj v takých dôležitých oblastiach ako je napríklad proces reštrukturalizácie, zvyšovanie konkurencieschopnosti, alebo stability ekonomiky. Hospodárska súťaž pôsobí aj ako prirodzený regulátor správania sa podnikateľov a súčasne vedie k optimálnemu využívaniu zdrojov, jej miesto v trhovej ekonomike je nezastupiteľné.

Árendáš, M. (1999) definuje hospodársku politiku ako pojem, ktorý zahŕňa pomerne zložitý súbor hospodársko-politických opatrení a rozhodovacích procesov, celú škálu ekonomických nástrojov, prostredníctvom ktorých je možné pôsobiť na makroekonomickú, ale aj na mikroekonomickú oblasť hospodárstva.

Podľa **Nagyovej, E. (2007)** je súčasný trh charakteristický dynamickosťou, rastúcou silou spotrebiteľa a intenzívnou konkurenciou. Zmeny prebiehajú stále rýchlejšie. Činnosť podniku musí byť podložená zodpovedajúcou teóriou, musí sa opierať o čo najkvalitnejšie a najdokonalejšie analytické nástroje, ktoré uľahčujú a urýchľujú rozhodovacie procesy, a tým vytvárajú predpoklady pre získanie určitej výhody v konkurenčnom prostredí.

Pre zabezpečenie vitálneho a konkurencieschopného podniku je nevyhnutné mať k dispozícii vonkajšie, ale aj vnútro podnikové informácie, na základe ktorých neustále inovujeme ciele ako aj postup na ich dosiahnutie. **Gurčík, E. (2004)** ďalej uvádza, že ak chce byť podnik životaschopný, musí byť v dnešnej turbulentnej dobe poznačenej vysokou dynamikou a konkurenčnou dravosťou vedieť v každom momente, v akej situácii sa nachádza.

Predstava o tom, ako tvrdia **Fendek, M. a i. (1997)**, že trhový mechanizmus funguje automaticky, a najmä efektívne, je rovnako mylná ako nebezpečná. Jedným z významných atribútov bezporuchového, ale predovšetkým z hľadiska perspektívy harmonicky sa rozvíjajúceho, ekonomického systému je štátom garantované zabezpečenie ochrany princípov hospodárskej súťaže. Porušenie týchto princípov, ktoré je pravdaže z hľadiska samotných aktérov ekonomicky výhodné a môže byť v niektorých prípadoch dokonca krátkodobu aj spoločensky efektívne, je z hľadiska dlhodobého časového aspektu rozvoja ekonomiky jednoznačne negatívnym trendom.

Kuzma, F. (2003) uvádza, že aktuálne problémy poľnohospodárstva v SR sú vo veľkej miere odrazom dlhodobého vývoja. Odrážajú nízku výkonnosť centrálnu riadenej ekonomiky a nedostatočnú transformáciu na trhové prostredie. Nedostatočná konkurencieschopnosť je spôsobená nielen vonkajším prostredím, ale aj vplyvom nízkej produktívnosti a zvyšovania nákladovosti.

Podľa **Vavráka, T. (2004)** je ochrana hospodárskej súťaže jedna zo základných súčastí hospodárskej politiky Slovenskej republiky. Jej organickou súčasťou je zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž. Ide o zákaz dohôd a zladených postupov podnikateľov či združení podnikateľov, ktoré majú za cieľ alebo môžu mať za následok zvyšovanie cenovej hladiny, umelé rozdelenie trhu alebo iné opatrenia smerujúce k zvýšeniu zisku na úkor konečného spotrebiteľa, prípadne k nevpusteniu konkurencie na trh.

Hoci zákon zakazuje dohody obmedzujúce súťaž, v skutočnosti môže byť mimoriadne náročné dokázať ich existenciu. Pri postihovaní kartelov naráža Protimonopolný úrad na značnú prekážku v dokazovaní, keď zvyčajne účastníkov kartelovej dohody spája záujmová jednota v tom, aby sa do rúk štátnych orgánov nedostali dôkazy či indície o protisúťažnom konaní. Často tak reálne porušenie zákona nevedie k právnemu postihu.

Jedným z právnych inštitútov, ktorý pozná náš právny poriadok, a ktorého účelom je uľahčiť štátnemu orgánu niesť dôkazné bremeno v uvedených skutočnostiach, je tzv. politika zmierlivosti. Spočíva v tom, že účastník kartelu, ktorý by inak podliehal sankcii za uzavretie dohody obmedzujúcej súťaž, vyradí interné informácie dostupné iba členom ilegálneho zoskupenia, za čo mu Protimonopolný úrad prisľúbi zmiernenie či dokonca úplné odpustenie postihu.

Chápanie zmyslu hospodárskej súťaže podľa **Blaškovej, M. (1997)** podlieha určitému vývoju ako každá iná činnosť. Hospodárska súťaž je (anonymným) nástrojom riadenia a kontroly trhu. Súťaž to je neľútostný boj. Trh nie je celkom dokonalý nástroj riadenia, ale lepší nástroj nie je k dispozícii. Je potrebné zachovať čo najvyššiu mieru trhovej motivácie pre podnikateľské subjekty. Vzhľadom na nedokonalosť trhu, sú aj v trhovej ekonomike nevyhnutné určité činnosti štátu, ktoré nemôžu nahradiť aktivity iných subjektov. Štát musí okrem iného stanoviť presné pravidlá hospodárskej súťaže, dbať na ich dodržiavanie a sankcionovať ich porušovanie. Obsah týchto pravidiel (zákon o ochrane hospodárskej súťaže) je ovplyvnený stupňom hospodárskeho rozvoja, ako aj všeobecnými ekonomickými teóriami a teóriami hospodárskej súťaže. Protimonopolná politika – politika ochrany hospodárskej súťaže je dnes bežnou súčasťou hospodárskej politiky všetkých vyspelých trhových ekonomík. Má príslušný inštitucionálny rámec a legislatívnu úpravu. Má chrániť súťaž, nie súťažiacich a treba ju chápať tak, aby umožňovala, a nie bránila takým podnikateľským postupom, ktorí podporujú ekonomickú efektívnosť.

Pelikánová, I. a i. (1993) poznamenáva, že pokiaľ prijmeme princíp, že súťaž musí prebiehať voľne a neskreslene, neznamená to naprosto, že podnikatelia majú ľubovôľu, že nepodliehajú žiadnym pravidlám, môžu predávať za ľubovoľné ceny a pod. Hospodárska súťaž je ovládaná tvrdými a neúprosnými pravidlami, trhová ekonomika je mechanizmus fungujúci podľa jednoznačných zákonitostí. Podnikateľ sa musí týmto zákonitostiam

podriaadiť, nie je ani dost' málo slobodný. Úlohou štátu je zabezpečiť hladké fungovanie tohto mechanizmu. Jedným zo základných nástrojov štátu smerujúcim k dosiahnutiu tohto cieľa je práve súťažné právo.

Kalesná, K. (2001) uvádza, že zákon o ochrane hospodárskej súťaže si kladie za cieľ komplexne a vyčerpávajúco upraviť všetky pre oblasť hospodárskej súťaže relevantné hmotno-právne a procesno-právne inštitúty. Ďalej uvádza, že zákon o ochrane hospodárskej súťaže jednoznačne smeruje k ochrane hospodárskej súťaže ako celospoločenského záujmu a nie prioritne k zabezpečeniu riadneho výkonu verejnej správy.

Hospodárska súťaž, podľa **Dobišovej, M. (2001)**, je prirodzeným mechanizmom, ktorý v trhovej ekonomike pôsobí ako regulátor efektívneho správania sa podnikateľov a zároveň vedie k optimálnemu využívaniu zdrojov ekonomiky a efektom u spotrebiteľov. Konanie v hospodárskej súťaži predpokladá existenciu najmenej dvoch súperiacich subjektov, a teda aj existenciu súťažného vzťahu v záujme dosiahnutia hospodárskeho prospechu. Ochrana hospodárskej súťaže nie je samoúčelná, nemôže sa presadzovať absolútne, ale smeruje k vytváraniu podmienok pre hospodársky rozvoj. Ide o ekonomický fenomén úzko naviazaný na systém fungujúceho trhového mechanizmu, to znamená, že všetky opatrenia ovplyvňujúce podmienky trhového priestoru môžu mať za následok zmenu podmienok v oblasti hospodárskej súťaže.

Dohoda obmedzujúca súťaž, uvádza **Šufliarsky, J. (2003)**, je dohoda podnikateľov obsahujúca dojednania, ktoré sú v rozpore so zákonom o ochrane hospodárskej súťaži. Môže mať tri formy:

- samostatná dohoda podnikateľov, či už písomná alebo ústna,
- zladený postup, čo je určitá koordinácia správania sa podnikateľov na trhu, ktorý však nedosahuje stupeň slobody,
- rozhodnutie združenia podnikateľov, ktoré má pre svojich členov buď záväzný alebo odporúčajúci charakter a určitým spôsobom má možnosť napríklad obmedziť vstup na trh.

Valko, E. (2002) tvrdí, že v súčasnosti sa právna teória, ako aj súdna prax prikláňa k širšiemu chápaniu pojmu „súťažný vzťah“, resp. „hospodárska súťaž“.

Právna prax k tomu uvádza, že hospodársku súťaž nie je možné zúžiť len na súperenie priamo si konkurujúcich výrobcov alebo poskytovateľov služieb pravidelne (nielen ojedinele) ponúkajúcich rovnaké alebo obdobné výrobky alebo služby. V tejto súvislosti poznamenáva, že podľa právnej praxe súťažný vzťah je daný už medzi osobou či kolektívom fyzických osôb pripravujúcich založenie nového podnikateľského subjektu a konkurujúcim subjektom (teda vytvorenie výhodných podmienok pre novovznikajúci subjekt na úkor existujúceho súťažiteľa) a súťažný vzťah bude daný aj pri konaniach súťažiteľa voči inému, ktorý sa síce určitou obchodnou činnosťou dosiaľ nezaobrá, avšak vzhľadom ku všetkým okolnostiam je možné u neho výkon takej činnosti s postupom doby s najväčšou istotou predpokladať (teda odstránenie možnej konkurencie).

Šufliarsky, J. (2003) poznamenáva, že kartelové dohody sú dohody uzatvorené na horizontálnej úrovni, čiže medzi priamymi konkurentmi a ich obsahom býva obvykle nejaké dohadovanie sa o cene, rozdeľovaní trhu alebo o obmedzovaní výroby, odbytu a podobne. Keďže majú tajný charakter, ťažko sa dokazujú, ale veľmi ťažké je získať nejaké dôkazy, na základe ktorých by ich úrad mohol dokázať. Zaniká tu de facto konkurencia a vplyvajú nimi na nárast cien a inovácie na danom trhu klesajú, nakoľko už nie je kvôli konkurencii potrebné rozvíjať výskum a vývoj.

Prístup k vertikálnym obmedzeniam súťaže dosiaľ prešiel podstatne komplikovanejším vývojom, ako tomu bolo u dohôd horizontálnych, tvrdí **Raus, D. (2004a)**. Po viac ako štyroch desiatkach rokov sa komunitárne súťažné právo priklonilo k viac ekonomickému posudzovaniu vertikálnych kartelov na úkor právneho pozitivizmu a dogmatizmu. Dopad vertikálnych obmedzení na hospodársku súťaž sa odvíja od konkrétnych okolností jednotlivých prípadov.

Podľa **Coronakisa, B. (2003)** hlavným cieľom vnútorného trhu je vytvoriť rovnaké podmienky hospodárskej súťaže v rámci všetkých členských štátov únie. Realizácia tohto cieľa vyžaduje systém, na základe ktorého by mohol obchod vnútri spoločenstva prosperovať, bez obchodných bariér a fungoval by zákon ponuky a dopytu. Politika hospodárskej súťaže je na dosiahnutie tohto cieľa životne dôležitá, pričom presadzuje kdekolvek je to možné to, že podnikateľské praktiky, ako kroky zamerané proti hospodárskej súťaži zo strany podnikateľov alebo národných orgánov, neprotirečia skutočnej hospodárskej súťaži. Politika hospodárskej súťaže musí zaručovať jednotu vnútorného trhu a vyhnúť sa monopolizácii určitých trhov tým, že sa zabráni firmám, aby sa delili o trh prostredníctvom ochranných dohôd.

Dominantné postavenie je situácia, keď firma má ekonomickú moc, ktorá jej umožňuje obmedzovať účinnú hospodársku súťaž na relevantnom trhu. Dominantná strana môže svoje postavenie na trhu zneužívať týmito spôsobmi:

- určovanie cien na trhu, ktorému dominujú,
- presadzovanie diskriminačných poplatkov vo vzťahu k poskytovateľom danej služby,
- viazané služby na trhu, ktorému dominujú, na iné produkty alebo služby,
- nanucovanie exkluzívnej kúpy produktov zákazníkom,
- reštriktívne praktiky, týkajúce sa dovozov,
- určovanie cien predátorským spôsobom, napríklad predávanie niektorých produktov za cenu nižšiu ako náklady naň, kým sa nezlikviduje konkurencia.

Dobišová, M. (2001) charakterizuje úlohu hospodárskej súťaže, ako podporného mechanizmu zvyšovania efektívnosti a efektivity každého demokratického štátu, vytváranie a udržiavanie systému zabezpečujúceho nenarušovanie hospodárskej súťaže na trhoch výrobkov, výkonov, prác a služieb, pričom narušovaním hospodárskej súťaže rozumieme vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže. Dôležitým momentom politiky ochrany hospodárskej súťaže je vytváranie podmienok pre ďalší rozvoj konkurencie, s cieľom podporiť hospodársky rozvoj v prospech spotrebiteľa.

Názory na úlohy štátu sú v ekonomických teóriách rôzne. **Bielik, P. (1997)** sa v súvislosti s tým domnieva, že je možné povedať, že podniková ekonomika musí brať do úvahy tú hospodársku politiku, ktorá v danom období existuje. Štát uskutočňuje svoju hospodársku politiku pomocou priamych i nepriamych nástrojov riadenia makroekonomických i mikroekonomických procesov. Priamymi nástrojmi bývajú predpisy a normy, ktoré direktívne určujú alebo obmedzujú určitú činnosť. K nepriamym nástrojom patrí systém daňových prepisov, pravidiel a podobne. Trhová ekonomika sa na rozdiel od administratívno-direktívnych ekonomík vyznačuje existenciou veľkého počtu podnikov najdôležitejšieho zamerania. Tieto podmienky sa líšia ako veľkosťou, tak aj rozmanitosťou právnych foriem. Úspech podniku sa prejavuje v dlhodobom dosahovaní rastu zisku a rentability, závisí od stupňa uspokojovania potrieb v podmienkach konkurencie, od účelnej kombinácie výrobných faktorov, na voľbe vhodnej právnej formy, veľkosti podniku a iných činiteľov.

Smith, A. (1996) bol nadšeným stúpencom a hlásateľom hospodárskej slobody. Za predpoklad fungovania trhovej ekonomiky považoval slobodu človeka, vlastníctva a podnikania. Východiskom Smithovej predstavy fungovania hospodárstva je predpoklad, že všetky ekonomické javy a procesy vyplývajú z prirodzenej povahy človeka egoistu, ktorý sleduje svoj osobný záujem a ten je hybnou silou ekonomického vývinu. Trhový systém funguje tým dokonalejšie, čím slobodnejšie môžu jednotlivci sledovať svoje vlastné ekonomické záujmy. Tým sa otvára konkurencia medzi jednotlivcami a dochádza k slobodnej hre ekonomických síl trhu, čím sa súčasne naplňujú ekonomické záujmy jednotlivca i celej spoločnosti. Štátu v trhovej ekonomike pripadajú len úlohy ako ochraňovať krajinu pred vonkajším nebezpečenstvom, udržiavať poriadok a spravodlivosť vo vnútri krajiny, budovať a udržiavať také zariadenia verejného sektoru, o ktoré nemá záujem jednotlivcov, pretože sa nevyplácajú.

Samuelson, P. A. a i. (1992) uvádzajú, že protitrustová politika je najdôležitejší spôsob, ktorým verejná politika zamedzuje možnému poškodzovaniu zo strany veľkých firiem. Táto politika sa vyvinula z legislatív, ako bol Shermanov zákon (1980) a Claytonov zákon (1914). Prvotným cieľom protitrustovej politiky bolo zakázať činnosť namierenú proti konkurencii a rozbiť monopolné štruktúry.

Podľa **Zentkovej, I. (1999)**, monopoly majú najväčšiu trhovú silu, pretože existujú len vtedy, ak jedna firma vyrába a predáva taký tovar alebo službu, ktorý nemá žiadny substitút. Toto je najdôležitejšia charakteristika monopolu. Ďalšou charakteristikou podľa nej je, že trhový dopyt po danom produkte je totožný s dopytom po produkte monopolu. Monopol má kontrolu nad cenou a rozhoduje nielen o veľkosti outputu, ktorú bude vyrábať, ale aj o cene, za ktorú bude svoj produkt predávať.

Podľa **Rausa, D. (2004b)** kooperácia medzi súčasnými a potenciálnymi súťažiteľmi v postavení konkurentov môže znamenať úsporu výdajov, možnosť spoločne sa podieľať na riziku, združovať know-how a rýchlejšie sa napríklad adaptovať na zmeny inovačných cyklov tovaru. Toto je dôležité najmä pre malých a stredných súťažiteľov, resp. súťažiteľov v postavení malých a stredných podnikateľov. Spolupráca na horizontálnej úrovni však môže viesť k negatívnym dopadom na hospodársku súťaž. Možnosť praktického využívania horizontálnych dohôd je rozširovaná v závislosti na zmenách, ktoré priebežne prináša trhovú prostredie. Z tohto dôvodu je potrebné k posudzovaniu týchto typov dohôd pristupovať dynamicky a nepodceňovať

okrem právnych i ekonomické aspekty týchto dohôd. Ekonomické kritéria ako napr. trhov sila a iné faktory súvisiace so štruktúrou trhu sú kovm elementom pre analýzu týchto dohôd a pre posúdenie dopadu týchto dohôd na hospodársku súťaž. Väčšina horizontálnych dohôd nemá za svoj vopred deklarovny cieľ narušenie súťaže. Pri zhodnoten týchto dohôd je nutné brať dovahy nielen obmedzenie súťaže medzi stranami dohody, ale najmä negtvne dopady na ceny, zisky, inováciu alebo množstvo druhov alebo kvalitu vrobnkov a služieb. Ak je dohoda spsobil mať takto negtvne vplyvy na trh, záleží následne na ekonomických kritériách ako je kombinovn trhov sila strán a miera nebezpečnosti spolupráce pre súťaž.

Moj, A. (2000) uvádza, že hospodárskym subjektom – súťažiteľom je autor, ktor ponúka svoje dielo (výrobník) a sna sa dosiahnuť urit hospodársky výsledok – zisk. Existujú tu samozrejme i in súťažitelia (autori), ktor umožňujú tm istým potenciálnym záujemcom možností voľby, tm že ponúkajú druhovo zastupiten tovar – svoje diela, čiže sa snažia dosiahnuť ten istý výsledok. Saitelmi sú i osoby, ktor nevytvárajú diela, ale príležitostne spracujú in dielo. Koná v rozpore s dobrými mravmi súťaže bude ten, kto použije chrnen dielo autora bez jeho súhlasu, bez jeho súhlasu ho spracuje, alebo neposkytne autorovi za použitie diela odmenu. Toto konanie je spsobil privodiť autorovi ujmu tm, že pouitm diela môže vzniknu in dielo, ktor negtvne ovplyvní povestí pôvodného autora a môže poškodiť jeho dobré meno, ktor možno v tomto prípade chápať i ako obchodn meno. Ujma môže spovat tiež napríklad vo vzniku škody- ul zisk, ktor možno charakterizov ako sumu, o ktor sa majetok poškodeného vzhľadom na obvykl priebeh udalostí mohol zväčšiť. To znamená, že ak by in osoba nepouila dielo poškodeného, sm autor mal možností za odmenu toto dielo poskytnú na jeho použitie.

Raus, D. (2004c) hovorí o tom, že vždy je potrebn preskúmať a popis prpadn negtvne dopady na súťaž, t.j. pokúsiť sa odhadnu negtvne, prípadne pozitívne dopady na súťaž, a to tak z pohľadu ostatných saitelov, ako aj z pohľadu konečných spotrebiteľov. Ohľadom relevantného trhu, na ktorom došlo k uzavretiu dohody, ktor je predmetom skúmania, je potrebn kontatov, že niektor trhy sú „nchylnejie“ na uzatváranie kartelových dohôd a na niektorých trhoch môže dohoda spôsobiť podstatne nepriazniveje dsledky. Preto je treba analyzov tiež trh, na ktorom pôsobia súťažitelia, ktor saitelmi takejto dohody. Uelne je vyhodnotiť relevantn trh z hľadiska počtu saitelov psobicich na trhu, spolne s posúdením miery ich koncentrovanosti,

vo vzťahu k počtu súťažiteľov, ktorí sú účastníkmi dohody. Relevantný trh je potrebné posúdiť i z hľadiska bariér vstupu na tento trh, či už ide o prirodzené bariéry vyplývajúce napr. z vysokej špecializácie príslušného relevantného trhu, vysokej finančnej náročnosti vstupu nového subjektu na trh a z hľadiska prekážok, ktorá prináša samotná dohoda. odstránenie možnej konkurencie).

Podľa **Vozára, J. a i. (2001)**, v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže musí byť aj reklama. Tvrdia, že podnikatelia na reklamu svojich výrobkov a služieb vydávajú nemalé prostriedky. Zaujímajú ich práve aspekty reklamnej činnosti, lebo chcú mať jasno, čo si pri propagácii môžu dovoliť a čo nie. Reklama môže byť klamlivá. Klamlivou reklamou je reklama tovaru, služieb, nehnuteľností, obchodného mena, ochrannej známky, označenia pôvodu výrobkov a iných práv a záväzkov súvisiacich s podnikaním, ktorá uvádza alebo môže uviesť do omylu osoby, ktorým je určená alebo ku ktorým sa dostane a ktorá v dôsledku klamlivosti môže ovplyvniť ekonomické správanie týchto osôb alebo ktorá poškodzuje iného súťažiteľa alebo spotrebiteľa.

Bernáth, D. (2001) poznamenáva, že snahou súťažnej politiky je mať kontrolu nad príslušnou štruktúrou trhu, a to z ekonomického hľadiska zameraného na oblasť získania možnosti vykonávať rozhodujúci vplyv, resp. práva riadenia na činnosť subjektu. To znamená predovšetkým dôkladne posudzovať také ekonomické spojenia, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť štruktúru trhu, a tým zároveň poškodiť podmienky súťaže.

Ďalej uvádza, že účelom zákona o ochrane hospodárskej súťaže je ochrana hospodárskej súťaže na trhu výrobkov, výkonov, prác a služieb pred jej obmedzovaním, ako aj vytváranie podmienok na jej ďalší rozvoj s cieľom podporiť hospodársky rozvoj v prospech spotrebiteľov. Účelom zákona je aj úprava pôsobnosti Protimonopolného úradu Slovenskej republiky.

Vicen, M. (2007) tvrdí, že úlohou zákonných predpisov je zabráňovať nedovolenému obchodovaniu a cenovej diskriminácii. Súčasťou pôsobenia štátu v oblasti cien je aj činnosť Protimonopolného úradu SR a Úradu pre reguláciu sieťových odvetví SR. Ich aktivity sa okrem iného orientujú na sledovanie cenovej politiky monopolov. V prípade podozrenia zo zneužívania monopolného postavenia na trhu dáva návrh na uplatnenie príslušných regresných opatrení.

Podľa **Kuteničovej, E. (2004)** ochrana hospodárskej súťaže v rámci jednotného európskeho trhu predstavuje jednu z hlavných oblastí záujmu bruselskej legislatívy. Pod rúškom zavedenia voľného trhu sa javilo nevyhnutným ustanoviť pravidlá určujúce základné kritériá pre férové správanie sa jednotlivých ekonomických subjektov, zabrániť zneužívaniu ich postavenia a primerane ochrániť spotrebiteľov. Základy ochrany hospodárskej súťaže boli stanovené Zmluvou o založení ES, ktorá primárne v článkoch 81 a 82 zakotvuje základné princípy, na ktorých by slobodná súťaž hospodárskych síl mala fungovať.

V článku 81 je obsiahnutá základná typológia zmlúv, dohôd a spoločných postupov, ktoré sú v dôsledku svojho negatívneho vplyvu na hospodársku súťaž zakázané. Článok 82 sa zameriava na zabránenie zneužívania dominantného postavenia na trhu, pokiaľ takéto správanie ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi. Článok 82 je v podstate podrobnejším vyjadrením všeobecného cieľa Európskeho spoločenstva, zadanom v článku 3 ako v prvom z uvedených článkov sa na konštatovanie protiprávneho správania vyžaduje súčinnosť najmenej dvoch ekonomických hráčov, problematika dominantného postavenia na trhu sa primárne zaoberá správaním jednej hospodárskej entity.

Běhan, P. (2001) charakterizuje pojem zneužitie dominantného postavenia na trhu ako čisto objektívnu kategóriu, ktorá nie je závislá na akomkoľvek subjektívnom vzťahu dominujúceho podniku k závadnému konaniu. Úprava v súťažnom práve ES nepostihuje dominantné postavenie ako také, ale len tie prípady, kedy je toto postavenie zneužívané. Musí byť splnená pritom ešte podmienka ovplyvnenia obchodnej výmeny medzi členskými štátmi a dopadu zneužitia na podstatnú časť spoločného trhu.

Pullmannová, D. (2001) poznamenáva, že základný právny rámec, upravujúci hospodársku súťaž uskutočňovanú v rámci Spoločenstva, rozlišuje medzi konaním, ktorého povaha je protisúťažná, t.j. vylučuje, obmedzuje alebo skresľuje súťaž na spoločnom trhu a konaním, ktoré takúto povahu nemá, avšak vzhľadom na to, že spôsobuje zmeny na európskom spoločnom trhu, je potrebné, aby bolo kontrolované Európskou Komisiou.

Ďalej poznamenáva, že so spoločným trhom je nezlučiteľné, priam sa zakazuje, aby podnik alebo viaceré podniky zneužívali dominantné postavenie (postavenie ekonomickej sily podniku, ktoré mu umožňuje vylúčiť efektívnu súťaž na relevantnom trhu tým, že mu dáva možnosť správať sa vo významnom rozsahu nezávisle od jeho

konkurentov, zákazníkov a napokon aj spotrebiteľov), postavenie na spoločnom trhu či jeho podstatnej časti, ak sa tým ovplyvní obchod medzi členskými štátmi.

Súťažná politika Európskej komisie i národných súťažných úradov neustále hľadá a využíva nové prostriedky a nástroje pre odhaľovanie a šetrenie kartelových dohôd, ako je napr. tzv. Leniency program. Tento program ako významná súčasť modernizácie súťažného práva je určitá forma amnestie či záruka beztrestnosti, kedy úrad upustí od uloženia pokuty, ak súťažitelia prispejú sami k odhaleniu kartelovej dohody a odstráneniu jej nepriaznivých následkov, píše **Bednár, J. (2005)**.

2 CIEĽ PRÁCE

Efektívna hospodárska súťaž predstavuje základ ekonomiky voľného trhu. Znižuje ceny, zvyšuje kvalitu, poskytuje spotrebiteľovi možnosť lepšieho výberu a umožňuje rozvoj technologických inovácií. Predstavuje súbor určitých pravidiel správania sa podnikateľov a štátu na trhu, ktorých dodržiavanie je predpokladom ďalšieho hospodárskeho rozvoja v prospech samotných spotrebiteľov i celej spoločnosti. Funguje efektívne, ak podnikatelia pôsobiaci na trhu môžu robiť svoje obchodné rozhodnutia samostatne. Ide o nástroj na riešenie trhových zlyhaní, ktoré vyplývajú z nedostatku konkurencie.

Primárnym cieľom bakalárskej záverečnej práce je hospodárska súťaž a jej postavenie v podmienkach Slovenskej republiky z makroekonomického hľadiska s akcentom na dohody obmedzujúce súťaž. Primárny cieľ podmieňujú tieto parciálne ciele:

- posúdenie a zhodnotenie hospodárskej súťaže v trhovej ekonomike
- analýza a zhodnotenie ekonomických aspektov hospodárskej súťaže
- analýza a zhodnotenie právnych aspektov hospodárskej súťaže v SR
- zhodnotenie postavenia a úloh Protimonopolného úradu SR
- analýza prípadových štúdií
- formulácia záveru práce

3 METODIKA PRÁCE A MATERIÁL

Objektom skúmania je hospodárska súťaž z makroekonomického hľadiska s bližším zameraním na dohody obmedzujúce súťaž, ako kategória politiky hospodárskej súťaže.

V súlade s hlavným cieľom a parciálnymi cieľmi som vypracovala pracovný postup, ktorý je rozčlenený na nasledujúce fázy:

1. štúdium a analýza domácej a zahraničnej literatúry
2. štúdium a analýza platných právnych predpisov, ktoré sa zaoberajú danou problematikou
3. získavanie podkladových materiálov
4. analýza a spracovanie zozbieraných materiálov
5. zhodnotenie výsledkov a formulácia záverov

Pred vypracovaním bakalárskej práce bolo nevyhnutné preštudovať si domácu a zahraničnú literatúru zaoberajúcu sa oblasťou hospodárskej súťaže, ďalej vykonať analýzu a interpretácie na základe rozboru publikovaných prác, knižnej produkcie, odborných časopisov, zborníkov z vedeckých konferencií, vedeckých periodík, ďalej štúdium a interpretácia platných právnych predpisov v sledovanej oblasti, interpretácia informácií na webových stránkach.

V záverečnej bakalárskej práci som využila nasledujúce metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov:

- priamy výskum a analýza zdrojov pri získavaní podkladových materiálov, pri štúdiu domácej a zahraničnej literatúry a platných právnych predpisov,
- metódu analýzy pri spracovaní zozbieraných podkladových materiálov a vlastnej práci,
- metódu syntézy a dedukcie pri formulácií, zhodnotení výsledkov a formulácií záveru práce,
- komparatívnu metódu pri zhodnotení zozbieraných podkladových údajov a vlastnej práci.

Vyhodnotenie výsledkov práce tvorí textová časť a grafové výstupy priamo v texte práce, v prílohe sa nachádzajú ďalšie grafické výstupy. Pri citovaní som využila metódu prvého údaju a dátumu z normy ISO 690.

4 HOSPODÁRSKA SÚŤAŽ A JEJ POSTAVENIE V PODMIENKACH SR

Hospodárska súťaž ako záruka efektívnosti a pozitívneho pôsobenia na vývoj konkurencieschopnosti a stability ekonomiky je neoddeliteľnou ekonomickou a právnou kategóriou trhového mechanizmu. Efektívna hospodárska súťaž zvyšuje kvalitu ekonomickej výkonnosti. Ide o významný nástroj, ktorý má súčasne chrániť i podporovať hospodársky významné činnosti a konania príslušných subjektov najmä za tým účelom, aby sa tieto hodnoty a princípy stali prioritným kritériom úspešnosti na danom trhu.

4.1 Ekonomické aspekty hospodárskej súťaže

V trhovej ekonomike je konkurenčný tlak jedným zo základných mechanizmov efektívnej alokácie zdrojov a maximalizácie prospechu spotrebiteľov. Ak na trhoch pôsobí tlak konkurencie, podnikatelia sú nútení zlepšovať efektívnosť, znižovať ceny, zlepšovať kvalitu a inovovať svoje produkty. Preto cieľom politiky ochrany hospodárskej súťaže je chrániť a rozvíjať konkurenčné podmienky na trhoch. Konkurenčná politika je aj nástrojom na vytvorenie atraktívneho prostredia pre investície a pre rast pracovných miest, preto pôsobí na zabezpečenie dlhodobu udržateľného rastu a konkurencieschopnosti ekonomiky.

Rôzne formy obmedzení hospodárskej súťaže bránia spotrebiteľom získavať priaznivú reláciu kvalita – cena a zhoršujú využitie zdrojov, ktorými ekonomika disponuje. Aktívny zásah proti obmedzovaniu a deformácii konkurenčného prostredia je dôležitým nástrojom obnovovania rovnováhy na trhu a zabezpečenia rovnosti šancí pre podnikateľov.

Obmedzovaním súťaže je každé obmedzenie voľnosti konania podnikateľa na trhu, najmä vylučovanie existujúcich alebo možných súťažných aktivít, skutočné alebo možné zníženie rozsahu konkurenčnej aktivity alebo skresľovanie konkurenčných podmienok. Štát stanovuje presné pravidlá hospodárskej súťaže a zároveň dbá o ich dodržiavanie a sankcionuje všetkých tých, ktorí tieto pravidlá porušujú. Cieľom politiky hospodárskej súťaže je najmä dosiahnutie efektívnosti na trhu.

Medzi formy obmedzujúce hospodársku súťaž patria:

- a) dohody obmedzujúce súťaž (kartelové dohody)

- b) zneužívanie dominantného postavenia
- c) koncentrácia (dohody o zlúčení podnikov)

4.1.1 Dohody obmedzujúce súťaž

Podnikanie v podmienkach trhovej ekonomiky je konkurenčná súťaž, ktorej víťazom je ten podnikateľ, ktorý ponúka najlepší pomer kvality a ceny, z čoho majú prospech spotrebiteľia. Čím je súťaž medzi podnikateľmi intenzívnejšia, tým viac z toho profituje spotrebiteľ v podobe nízkych cien a vyššej kvality. Pre podnikateľov, najmä na trhoch s istými špecifikami, môže byť niekedy výhodnejšie spolupracovať, koordinovať svoje správanie, ako prijímať nezávisle rozhodnutia v snahe presadiť sa na trhu. Následne sa však obráti logika trhu, keď konkurenti spolupracujú a dôsledkom takéhoto správania sú vyššie ceny, menej inovácií a horšia kvalita. Z tohto dôvodu sú dohody obmedzujúce súťaž škodlivé a zakázané.

Kartelová dohoda v podstate reprezentuje istý vzťah dvoch alebo viacerých nezávislých konkurujúcich si subjektov, ktoré sa dohodnú na koordinácii svojich cien alebo iných výstupov za účelom zvyšovania ich kolektívneho zisku, a to až k úrovniam blížiacim sa možným ziskom dominantných, resp. monopolných subjektov. Obohatenie podnikateľov zúčastnených na kartelových dohodách spočíva v ponechaní si rozdielu medzi hodnotou predaja produktov, ktoré sú predmetom kartelovej dohody a predajom rovnakých produktov v konkurenčnom prostredí.

Účastníci kartelových dohôd sa najčastejšie zvyknú dohodnúť na zvýšení ceny produktov alebo služieb, znížení celkových produkcií, rozdelení trhu, pričom sa svoje rozhodnutia snažia posilniť zafixovaním trhových pozícií jednotlivých účastníkov kartelu, alokáciou špecifických zákazníkov, ukladaním jednotných obchodných podmienok, zdieľaním citlivých informácií, monitorovaním cenových dohôd, organizovaním prerozdeľovaním zisku. Takýmto praktikám samozrejme dopomáha aj existencia bariér vstupu na príslušný trh.

Určité typy dohôd sú zvlášť škodlivé pre hospodársku súťaž, a preto sú takmer vždy zakázané. Sú to napríklad dohody o cenách, obmedzení výroby, rozdelení trhov alebo koordinácia ponúk pri verejnom obstarávaní (tzv. hard core cartels). Tieto dohody uzatvárajú medzi sebou podnikatelia s cieľom obmedziť súťaž medzi sebou, a tým minimalizovať riziká trhu a maximalizovať svoje zisky na úkor spotrebiteľov. Koordinácia

ponúk v procese verejného obstarávania zase spôsobuje, že sa platia z verejných prostriedkov vyššie ceny, ako vygeneruje trh.

4.1.2 Zneužívanie dominantného postavenia

K obmedzeniu súťažného tlaku na trhoch môže dôjsť aj v dôsledku zneužívania silnej trhovej pozície. Nadobudnutie dominantného postavenia však nie je zakázané, môže byť výsledkom snahy podnikateľa kvalitou, efektívnosťou či inováciami prekonať konkurentov. Porušením súťažných pravidiel nie je teda samotné dominantné postavenie, ale iba zneužívanie takéhoto postavenia. Dominantné postavenie okrem iného sa prejavuje schopnosťou podniku zvýšiť ceny nad konkurenčnú úroveň bez výraznej straty objemu predaja.

Podnik zneužívajúci dominantné postavenie môže zneužiť svoju trhovú silu a uplatňovať tzv.:

- vylučovacie praktiky na vytlačanie konkurentov, napr. neposkytnutím prístupu k unikátnemu zariadeniu, uplatňovaním predátorských cien, obmedzením odbytu alebo diskrimináciou
- vykorisťovateľské praktiky, čiže trhovú silu priamo prenášať na spotrebiteľov alebo obchodných partnerov, napr. v podobe neprimeraných obchodných podmienok

4.1.3 Koncentrácie

Sprievodným efektom presadzovania sa podnikateľov na trhu je neustály tlak na znižovanie nákladov a skvalitňovanie poskytovaných tovarov alebo služieb. Jednou z foriem, ako dosiahnuť uvedené ciele, je využitie efektov zo vzájomného spájania sa.

Koncentrácie medzi podnikateľmi sledujú najmä cieľ zlepšenia komplexnosti aktivít a zvýšenia efektívnosti, najmä cez dosiahnutie úspor z rozsahu a zo sortimentu, získanie know-how, silnejšej pozície na trhu, ako aj preniknutie na nové geografické, či tovarové trhy.

Koncentrácie prinášajú spravidla pozitívne efekty, ale v niektorých prípadoch znamenajú také štrukturálne zmeny, ktoré znižujú intenzitu súťaže na trhoch. Koncentrácie preto nie sú zakázané, ale je potrebné kontrolovať udržanie konkurenčných trhových štruktúr. Zmyslom kontroly je v konečnom dôsledku ochrana spotrebiteľov pred

negatívnymi účinkami neprímeranej trhovej sily, ktorá by mohla v budúcnosti viesť napr. k zvyšovaniu cien, či stanovovaniu neprímeraných obchodných podmienok pre obchodných partnerov a spotrebiteľov.

4.2 Právne aspekty postavenia hospodárskej súťaže v SR

V krajinách s vyspelou trhovou ekonomikou preberá ochranu a dozor nad hospodárskou súťažou štát. Právne predpisy upravujúce hospodársku súťaž majú svoje pevné miesto v právnom poriadku týchto krajín.

Slovenská republika chráni priamo hospodársku súťaž Ústavou SR článkom 55 odstavcom 2. Tento článok je konkretizovaný a ďalej rozvitý v zákone o hospodárskej súťaži a Obchodnom zákonníku.

V mikroekonomickom zmysle chráni hospodársku súťaž tzv. právo na ochranu proti nekalej súťaži, ktoré je vymedzené ako súbor právnych predpisov postihujúcich nekalé konanie hospodárskej súťaže. Právo na ochranu proti nekalej súťaži patrí do oblasti súkromného práva, a preto je táto právna úprava zahrnutá v Obchodnom zákonníku.

Právny rámec súťažného práva z makroekonomického hľadiska v SR tvorí predovšetkým zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších prepisov, ktorý je kompatibilný s právnou úpravou platnou v EÚ.

Zákon zakazuje akékoľvek dohody alebo zosúladené postupy podnikateľov, ako aj rozhodnutia združení podnikateľov, ktorých cieľom alebo následkom môže byť obmedzovanie súťaže najmä z pohľadu cien, obmedzenia alebo kontroly objemu výroby či rozdelenia trhu, alebo zdrojov zásobovania a pod. Nemusí ísť len o písomné dohody, ale aj nezáväzné dohovory.

V SR bol prijatý zákon č. 465/2002 Z. z. o skupinových výnimkách zo zákazu dohôd obmedzujúcich hospodársku, ktorým sa kompletizuje právna úprava politika ochrany hospodárskej súťaže u nás. Právna úprava na rozdiel od dohôd obmedzujúcich súťaž nezakazuje samotnú existenciu dominantného postavenia na trhu, ale len jeho zneužívanie. Správanie subjektov sa posudzuje na určitom vymedzenom, tzv. relevantnom trhu.

V praxi sú tendencie podnikov zväčšovať svoju ekonomickú moc a konkurencieschopnosť na jednej strane, čo môže vytvoriť podmienky a priestor na ich

následné zneužívanie. Čo sa týka opatrení zameraných na kontrolu koncentrácie, Protimonopolný úrad SR môže koncentráciu schváliť úplne, s určitými podmienkami, alebo ju zakázať. V súlade so zákonom o ochrane hospodárskej súťaže sa zakáže taká koncentrácia, ktorá vytvára alebo posilňuje dominantné postavenie na trhu, až kým účastníci nepreukážu, že túto ujmu na hospodárskej súťaži prevážia celohospodárske výhody danej koncentrácie.

Dozor nad hospodárskou súťažou v EÚ vykonáva Európska komisia, ktorá disponuje značným rozsahom nástrojov. Ide najmä o zákaz kartelov na jednotnom trhu, zákaz zneužívania dominantného postavenia na trhu, zabezpečenie rovnoprávneho postavenia a rovnakého prístupu k verejným a súkromným podnikom, kontrolu fúzií a dohľad nad národnými subvenciami či štátnou pomocou. Politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže je postavená na ustanoveniach článku 81, 82 a 86 Zmluvy ES. Pričom článkom 81 sú vymedzené dohody medzi podnikmi obmedzujúce súťaž, v článku 82 sa zakazuje zneužívanie dominantného postavenia podnikmi a článok 86 pojednáva o uplatňovaní pravidiel súťaže na verejné podniky s osobitnými alebo výlučnými právami.

Dňom vstupu do EÚ, 1. májom 2004, nadobudlo účinnosť Nariadenie Rady ES č. 1/2003, ktoré hovorí o pravidlách hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy ES. Práve toto nariadenie prináša nový pohľad na problematiku ochranu hospodárskej súťaže, pričom jeho hlavným cieľom bola decentralizácia kompetencií ochrany súťaže. Nariadenie rozdelilo kompetencie medzi Európsku komisiu a orgány členských štátov.

Ak dôjde ku koncentrácii, ktorá bude mať vplyv na celé spoločenstvo, a teda aj na SR, alebo bude mať komunitárnu dimenziu, t. j. bude spĺňať kritériá stanovené v komunitárnom práve, takáto koncentrácia bude oznamovaná iba Európskej komisii, ktorá má v takýchto prípadoch výlučnú právomoc konať, a koncentráciu teda nebude musieť schvaľovať Protimonopolný úrad SR.

V súčasnosti je právna úprava veľmi striktná bez ohľadu na to, či je porušovateľom súťaže súkromná osoba alebo štát. Týka sa to napr. zákazu diskriminácie zo strany štátnych monopolov komerčnej povahy, zákazu takých dohôd a postupov podnikov, ktoré odporujú pravidlám hospodárskej súťaže, zneužívania dominantného postavenia na trhu a podmienok na udeľovanie štátnych podpôr.

Výnimky sú stanovené len za presne vymedzených podmienok, napríklad s vnútorným trhom EÚ je zlučiteľná:

1. podpora sociálnej povahy poskytovaná individuálnym spotrebiteľom,
2. podpora určená na náhradu škody spôsobenej prírodnými katastrofami a mimoriadnymi udalosťami,
3. podpora na pomoc hospodárskemu rozvoju oblastí s mimoriadne nízkou životnou úrovňou alebo s mimoriadne vysokou nezamestnanosťou.

Za porušenie súťaže však možno označiť aj praktiky subjektov so sídlom v treťom štáte, ak môžu ovplyvniť obchodnú činnosť medzi členskými štátmi, zabrániť, obmedziť alebo priamo narušiť súťaž, prípadne zneužiť dominantné postavenie na vnútornom trhu EÚ.

Kompatibilita právnych predpisov SR s EÚ v rámci oblasti hospodárskej súťaže prináša určité prínosy, a to:

- a) stanovenie jasných pravidiel pri ochrane hospodárskej súťaže
- b) zjednodušenie podnikania v rámci jednotného trhu EÚ
- c) využitie komparatívnych výhod pri získavaní nových trhov v rámci jednotného trhu EÚ
- d) poskytovanie štátnej pomoci v rámci pravidiel EÚ

Ďalej sú to riziká ako:

- tlak na zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských výrobcov
- tlak na podnikateľov pri hľadaní vnútorných rezerv s ohľadom na efektívnu alokáciu zdrojov
- prísnejší postih za porušovanie pravidiel hospodárskej súťaže

Zákon o ochrane hospodárskej súťaže č. 136/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov vymedzuje, ktoré z konaní spôsobujú obmedzenie hospodárskej súťaže. Sú to dohody obmedzujúce súťaž, zneužívanie dominantného postavenia a koncentrácia.

4.2.1 Dohody obmedzujúce súťaž

Jednou zo základných zložiek súťažného práva sú dohody obmedzujúce súťaž. Hoci súťažné právo ustanovuje všeobecný zákaz týchto dohôd, zároveň umožňuje za splnenia konkrétnych podmienok ich vyňatie spod zákazu (zlepšenie výroby alebo distribúcie tovaru). Zákaz sa rovnako nevzťahuje na dohody obmedzujúce súťaž,

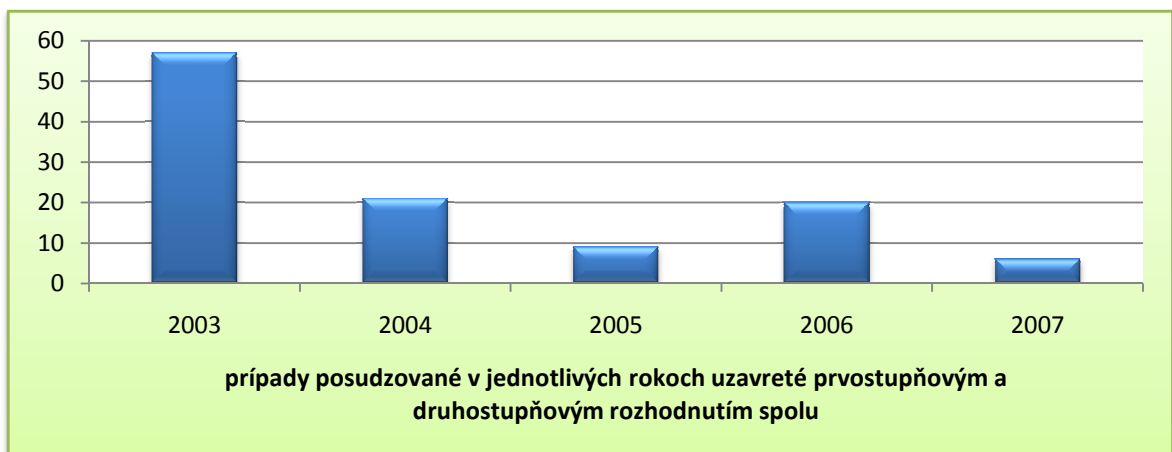
ak spoločný podiel účastníkov dohody obmedzujúcej súťaž alebo podiel ani jedného z nich nepresiahne 10% celkového podielu tovarov na relevantnom trhu v SR. Nespádajú sem však kartelové dohody.

Zákon zakazuje najmä dohody obmedzujúce súťaž, ktoré obsahujú:

- a) priame alebo nepriame určenie cien tovaru alebo iných obchodných podmienok,
- b) záväzkov obmedzenia alebo kontroly výroby, odbytu, technického rozvoja alebo investícií,
- c) rozdelenie trhu alebo zdrojov zásobovania,
- d) záväzok účastníkov dohody, že voči jednotlivým podnikateľom budú pri zhodnom alebo porovnateľnom plnení uplatňovať rozdielne podmienky, ktorými sú alebo môžu byť títo podnikatelia znevýhodňovaní v súťaži,
- e) podmienenie uzatvárania zmlúv tak, aby zmluvné strany prijali ďalšie záväzky, ktoré povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv,
- f) znaky koluzívneho správania, v ktorého dôsledku podnikatelia koordinujú svoje ponuky v procese verejného obstarávania

Dohody obmedzujúce súťaž

Graf 1

Prameň: Protimonopolný úrad SR- Výročné správy z rokov 2003- 2007

Prípadová štúdia č. 1: Dohody obmedzujúce súťaž- Slovenský zväz pekárov- dohoda o koordinovanom postupe

Protimonopolný úrad SR zahájil prešetrovanie na relevantnom trhu výroby a predaja pekárenských výrobkov na základe článkov a vyhlásení publikovaných v dennej tlači začiatkom roka 2006 a týkajúcich sa očakávaného zvyšovania cien pekárenských výrobkov, pričom sa zameril na aktivity Podnikateľského zväzu pekárov, cestovinárov a cukrárov v SR (ďalej Zväz pekárov). V rámci prešetrovania PMÚ SR vykonal inšpekciu v priestoroch Zväzu pekárov, kde získal podklady a informácie dokladujúce činnosť Zväzu a jeho orgánov.

Na základe získaných podkladov a informácií PMÚ SR zistil, že v období roka 2005 a začiatkom roka 2006 Zväz pekárov systematicky informoval výrobcov pekárenských produktov, ich odberateľov, ako aj spotrebiteľskú verejnosť o nevyhnutnosti zvyšovania cien pekárenských výrobkov. Zväz pekárov sa obracal predovšetkým na podnikateľov z oblasti pekárstva, ktorých upozorňoval na potrebu zvyšovania cien a vyzýval ich k jednotnému postupu, hlavne vo vzťahu k maloobchodným reťazcom.

Aktivity Zväzu pekárov v rámci tejto činnosti možno rozdeliť na tri základné oblasti pôsobenia:

1. v rámci zasadnutí orgánov Zväzu pekárov,
2. v rámci zväzového mesačníka Podnikateľ – Spravodaj,
3. v rámci masovokomunikačných prostriedkov.

Každú z týchto oblastí Zväz pekárov využil na presadzovanie svojho cieľa, t.j. koordinované zvýšenie cien pekárenských výrobkov. Vyjadrenia a odporúčania Zväzu pritom obsahovali aj konkrétne návrhy o akú úroveň by sa ceny mali zvýšiť, ako aj časovú postupnosť jednotlivých etáp zvyšovania cien.

PMÚ SR analyzoval skutočný cenový vývoj na danom trhu a zistil, že odporúčané zvyšovanie cien bolo realizované aj v praxi a konštatoval značnú podobnosť postupu pekárenských výrobcov pri dohadovaní cien, ktorý uplatňovali predovšetkým voči rozhodujúcim odberateľom, teda maloobchodným reťazcom s cieľom presadiť zvýšenie cien pekárenských výrobkov. Koordinované správanie sa týchto podnikateľov bolo pritom do značnej miery založené na informáciách a vyhláseniach predstaviteľov Zväzu pekárov, ktoré vzájomnú koordináciu uľahčili.

PMÚ SR dospel k záveru, že Zväz pekárov svojimi vyššie uvedenými aktivitami významne ovplyvnil a tiež obmedzil súťažné prostredie na vymedzenom relevantnom trhu. Jeho vyjadrenia, odporúčania, výzvy a iné aktivity týkajúce sa cenovej politiky pekárov mali za cieľ poskytovať podnikateľom, pôsobiacim na predmetnom trhu, súbor informácií, ktoré v konečnom dôsledku viedli k odstráneniu, resp. zníženiu neistoty z budúceho správania sa konkurentov. Tým zároveň obmedzil cenovú súťaž ako jeden z najvýznamnejších prvkov konkurencie medzi podnikateľmi.

4.2.1.1 Leniency program- program zhovievavosti

Leniency program je účinným spôsobom boja proti dohodám obmedzujúcim súťaž. Vďaka nemu Protimonopolný úrad SR neuloží pokutu podnikateľovi, ktorý bol účastníkom kartelovej dohody, ktorý ako prvý poskytol úradu rozhodujúci dôkaz, skončil v čase poskytnutia dôkazu účasť v kartelovej dohode, nebol iniciátorom uzavretia takejto dohody a poskytol úradu všetky jemu dostupné dôkazy. Úrad pokutu zníži až do 50 % z jej výšky, ak podnikateľ poskytne významný dôkaz, ktorý spolu s informáciami a podkladmi úradu umožní preukázať kartelovú dohodu a zároveň skončil účasť v dohode najneskôr v čase, keď poskytol úradu dôkaz.

Pokuta za účasť v kartelovej dohode však môže byť znížená alebo neuložená tým účastníkom kartelovej dohody, ktorí ju úradu pomôžu preukázať, pretože rýchle odhalenie a preukázanie dohody obmedzujúcej súťaž predstavuje väčší prínos ako potrestanie každého jej účastníka.

Prípadová štúdia č. 2: Leniency program- Plynom izolované spínacie zariadenia (GIS)- aplikácia pri odhaľovaní kartelovej dohody

Na základe žiadosti o neuloženie pokuty podľa zákona o hospodárskej súťaži jedného z účastníkov dohody (tzv. program zhovievavosti) PMÚ SR začal konanie vo veci dohody obmedzujúcej súťaž.

Predmetná dohoda bola uzatvorená v roku 1988 medzi svetovými výrobcami tzv. plynom izolovaných spínacích zariadení (anglická skratka GIS), ktoré sú hlavným prvkom energetických rozvodných staníc a používajú sa na ovládanie tokov energie v elektrických rozvodných sieťach. Cieľom dohody bolo určovanie cien predmetných zariadení, rozdelenie svetových trhov a koordinovaný postup jej účastníkov v procese

verejného obstarávania na dodávky GIS. Dohoda z geografického hľadiska zahŕňala územie celého sveta, s výnimkou Spojených štátov amerických a Kanady.

Žiadateľ o tzv. program zhovievavosti, ktorý sa k účasti na dohode priznal, poskytol PMÚ SR všetky relevantné podklady a informácie, ktoré viedli k preukázaniu protiprávneho konania účastníkov dohody.

V roku 2007 vydala v predmetnej veci rozhodnutie aj Európska komisia, ale nakoľko toto rozhodnutie sa týkalo len územia pôvodných 15 členských štátov Európskej únie, konali v tejto veci aj súťažné orgány v Maďarsku a v Českej republike, ktoré posúdili účinky dohody podľa národného práva na území svojich krajín. Z uvedených dôvodov začal konanie aj PMÚ SR.

Úrad za účastníkov konania označil 20 spoločností so sídlami v Rakúsku, Nemecku, Švajčiarsku, Francúzsku, Taliansku, Veľkej Británii a Japonsku. Trom účastníkom neuložil pokutu z dôvodu splnenia podmienok na neuloženie pokuty podľa zákona o hospodárskej súťaži, jednému účastníkovi neuložil pokutu z dôvodu premlčania a ostatným účastníkom uložil pokuty v súhrnnej výške 350 000 000,- Sk.

Uvedené konanie predstavuje prvý prípad uplatnenia tohto inštitútu v histórii PMÚ SR. Taktiež posúdenie samotnej dohody vzhľadom na jej rozsah, účinky a dĺžku trvania nemá obdobu v doterajšej rozhodovacej praxi PMÚ SR.

4.2.2 Zneužívanie dominantného postavenia

Ďalšou formou obmedzovania hospodárskej súťaže je zneužitie dominantného postavenia. Dominantné postavenie na relevantnom trhu má podnikateľ alebo niekoľko podnikateľov, ktorí nie sú vystavení podstatnej súťaži alebo ktorí sa vzhľadom na svoju ekonomickú silu môžu správať nezávisle.

Definovať relevantný trh znamená vymedziť tovary alebo služby, medzi ktorými existujú súťažné tendencie a rovnako geografický priestor, na ktorom takéto súťažné tlaky pôsobia. Následne sa cez viaceré faktory (napr. podiel na trhu skúmaného podnikateľa, podiely ostatných konkurentov, bariéry vstupu na trh, postavenie kupujúcich, vertikálna integrácia) zisťuje, či podnikateľ má dominantné postavenie na vymedzenom trhu, teda či jeho ekonomická sila na trhu mu umožňuje správať sa nezávisle vo vzťahu

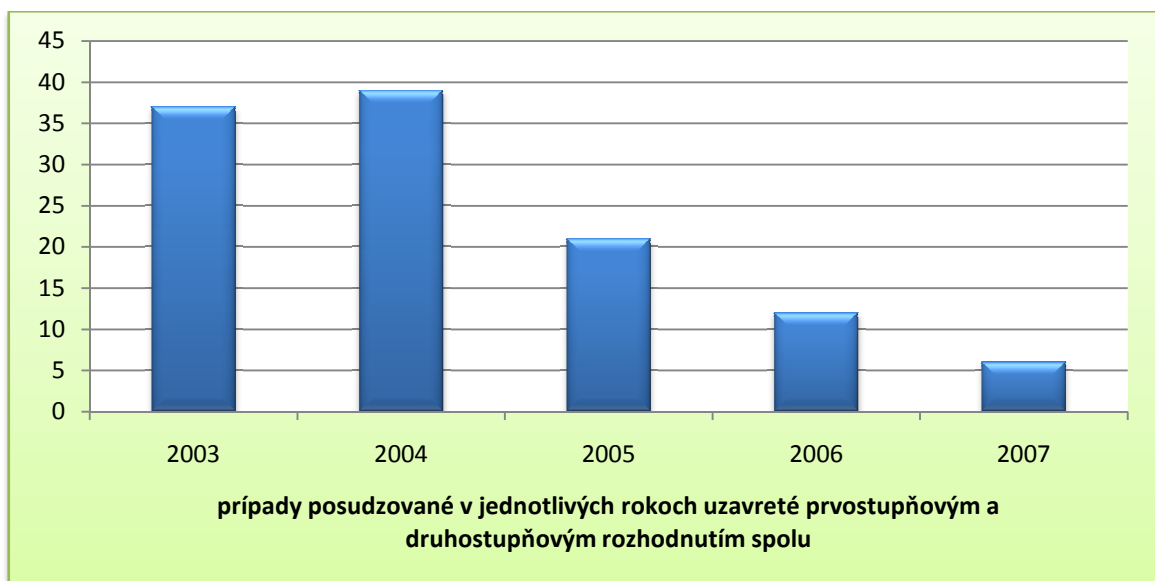
ku konkurentom, obchodným partnerom a spotrebiteľom. Následne sa posudzuje, či správanie dominantanta je zneužitím silného trhového postavenia.

Zneužitím dominantného postavenia na relevantnom trhu je najmä:

- a) priame alebo nepriame vynucovanie neprímeraných obchodných podmienok,
- b) hrozba obmedzenia alebo obmedzenie výroby, odbytu alebo technického vývoja tovaru na úkor užívateľov,
- c) uplatňovanie rozdielnych podmienok pri zhodnom alebo porovnateľnom plnení voči jednotlivým podnikateľom, ktorými sú alebo môžu byť títo podnikatelia znevýhodňovaní v súťaži,
- d) viazanie súhlasu s uzavretím zmluvy na podmienku, že druhá zmluvná strana prijme aj ďalšie záväzky, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom tejto zmluvy,
- e) dočasné zneužívanie ekonomickej sily s cieľom vylúčiť súťaž

Zneužívanie dominantného postavenia

Graf 2

Prameň: Protimonopolný úrad SR- Výročné správy z rokov 2003- 2007

4.2.3 Koncentrácie

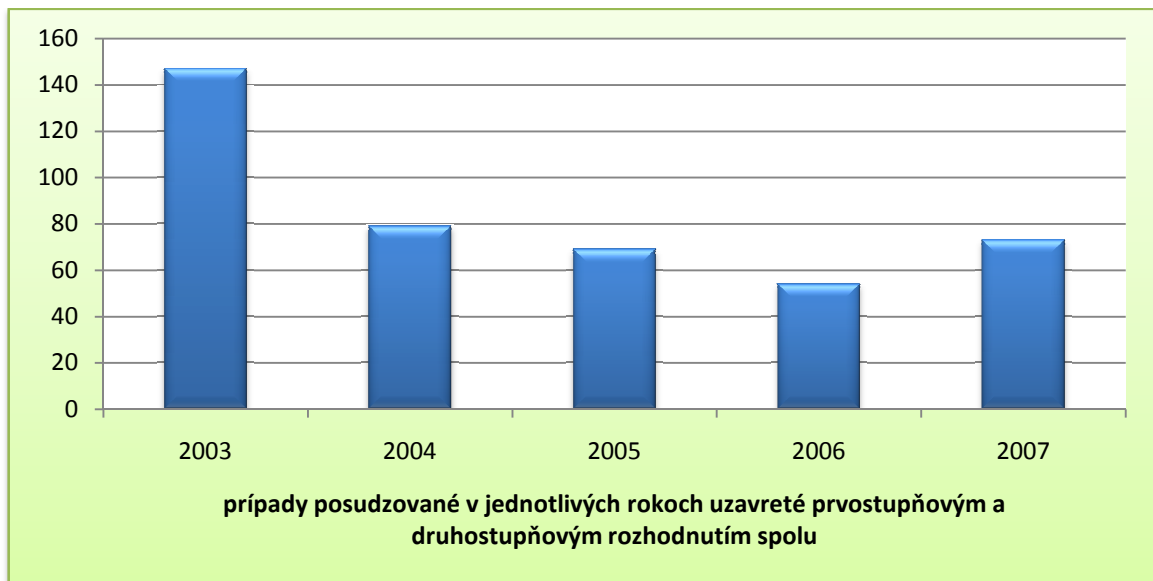
Kontrola koncentrácií predstavuje tretiu dôležitú súčasť súťažného práva. Koncentrácia na účely tohto zákona je proces ekonomického spájania podnikateľov, ktorým je buď zlúčenie alebo splynutie dvoch alebo viacerých samostatných podnikateľov,

alebo získanie priamej alebo nepriamej kontroly jedným podnikateľom alebo viacerými podnikateľmi nad podnikom alebo nad časťou podniku iného podnikateľa alebo podnikateľov.

Ak účastníci koncentrácie spĺňajú podmienky stanovené zákonom, sú povinný úradu oznámiť koncentráciu, poskytnúť všetky údaje o nej a až do rozhodnutia pozastaviť realizáciu transakcie. Úlohou súťažného orgánu je posúdiť, či fúzie alebo akvizície nebudú viesť k vytvoreniu takej pozície na trhu, ktorá obmedzí konkurenciu. Kontrola koncentrácií je založená na analýze trhov a na predikciách budúceho vývoja. Posudzuje sa situácia pred a po koncentrácií a najmä skutočnosť, či v dôsledku koncentrácie nedôjde k vytvoreniu alebo posilneniu dominantného postavenia, čo by následne viedlo k negatívnym dopadom na spotrebiteľov. Koncentrácie môžu mať horizontálne alebo vertikálne efekty, ktoré je potrebné posúdiť.

Koncentrácie

Graf 3

Prameň: Protimonopolný úrad SR- Výročné správy z rokov 2003- 2007

4.2.4 Protimonopolný úrad SR

Úlohou Protimonopolného úradu Slovenskej republiky je ochrana hospodárskej súťaže na trhoch výrobkov, výkonov prác a služieb, proti jej vylučovaniu, obmedzovaniu

alebo skresľovaniu, ako aj vytváranie podmienok pre ďalší rozvoj, s cieľom podporiť hospodársky rozvoj v prospech spotrebiteľov.

Bol zriadený zákonom č. 347/1990 Zb. o organizácií ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR v znení neskorších predpisov ako ústredný orgán pre podporu a ochranu hospodárskej súťaže. Jeho pôsobnosť je tiež upravená aj zákonom č. 136/2001 Z. z. o hospodárskej súťaži v znení neskorších predpisov.

Obmedzenie, alebo úplne eliminovanie súťažného tlaku môže byť spôsobené zmenami v štruktúre trhov, protisúťažnými praktikami podnikateľov, alebo niektorými opatreniami verejného sektora. Preto úrad vykonáva preventívnu kontrolu štruktúry trhov.

Hlavným poslaním úradu je chrániť a podporovať hospodársku súťaž, vytvárať podmienky pre jej ďalší rozvoj, ako aj obmedziť vznik a udržiavanie monopolného alebo dominantného postavenia podnikateľských subjektov, ak znemožňuje, alebo obmedzuje hospodársku súťaž. Pôsobí najmä v týchto oblastiach:

- a) ak úrad považuje dohodu medzi podnikateľmi za takú, ktorá obmedzuje súťaž, vydáva rozhodnutie o povinnosti zdržať sa plnenia takejto dohody,
- b) ak dochádza ku zneužitiu dominantného postavenia, úrad vydáva rozhodnutie o povinnosti zdržať sa takéhoto konania,
- c) úrad vydáva rozhodnutia o koncentrácii,
- d) úrad požaduje nápravu od orgánov štátnej správy a obcí, ak tieto obmedzujú hospodársku súťaž,
- e) podpory hospodárskej súťaže v procese privatizácie,
- f) podieľa sa na identifikácii a odstraňovaní ostatných bariér vstupu na trh,
- g) zabezpečuje propagáciu princípov ochrany hospodárskej súťaže,
- h) zastupuje SR pri medzinárodných rokovaniach a dohodách v oblasti hospodárskej súťaže.

Základné aspekty, ktoré úrad zohľadňuje pri posudzovaní stavu konkurenčného prostredia, pri jeho podpore i ochrane sú:

- vývoj trhu
- štruktúra trhu a trhová sila existujúcich konkurentov
- substitučné možnosti
- možnosti vstupu nových subjektov na trhu

Úrad skúma a zasahuje najmä voči:

- dohodám podnikateľov obmedzujúcim súťaž
- zneužívaniu dominantného postavenia
- posudzuje, schvaľuje alebo zakazuje koncentrácie
- v niektorých prípadoch zasahuje aj voči orgánom štátnej správy, ak ich konanie skresľuje konkurenčné podmienky na trhoch

Výkon súťažnej politiky má v súčasnosti nadnárodný rámec, čo zvyšuje nároky na kvalitu rozhodnutí úradu, ktoré sú priamo konfrontované s požadovaným európskym štandardom. Priamo aplikuje články 81 a 82 Zmluvy ES a v rámci tzv. referral systému posudzuje koncentrácie v rámci režimu stanoveného Európskou komisiou.

Okrem samotnej ochrany hospodárskej súťaže sa úrad aktívne venoval súťažnej advokácii a ako aktívny pripomienkujúci subjekt, sa snažil pripomienkovať návrhy novej legislatívy a iné opatrenia s cieľom odstrániť regulačné bariéry pre vstup a pôsobenie na trhu.

5 ZÁVER

Hospodárska súťaž medzi výrobcami tovarov alebo medzi dodávateľmi služieb, je jedným z hlavných pilierov trhovej ekonomiky, pretože je neodmysliteľným atribútom trhu. Je jeho vnútorným poriadkom, ktorý uvádza trhové mechanizmy do potrebných vzájomných vzťahov, dáva im vnútornú logiku a bráni im sklznúť do chaotického stavu. Súťaž podnecuje efektívnosť, umožňuje pružne reagovať na nové a vzrastajúce potreby konzumentov, prispieva k znižovaniu cien. A len efektívna súťaž generuje spravodlivé ceny a pozitívne ovplyvňuje alokáciu národného bohatstva.

Presadzovanie hospodárskej súťaže, ako aj jej obhajoba, môže prispieť k lepšiemu fungovaniu vnútorného trhu. Dôsledné presadzovanie pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré má za cieľ odstrániť hlavné prekážky pre trhovú hospodársku súťaž, pomôže vytvoriť dobré podmienky pre rast. Efektívna hospodárska súťaž je veľmi dôležitá pre otvorenú trhovú ekonomiku a umožňuje aj rozvoj technologických inovácií.

Je dôležité si uvedomiť, že ochrana hospodárskej súťaže má za cieľ chrániť ju ako hlavne ekonomický a právny fenomén. Jej cieľom nie je chrániť jednotlivých účastníkov súťaže a spotrebiteľov, pretože ochrana sa im už dostáva prostredníctvom samotnej účinnosti hospodárskej súťaže. Je teda potrebné vnímať ochranu hospodárskej súťaže ako bežnú a nepochybnú dôležitú súčasť dobre fungujúcej trhovej ekonomiky a ako ochranu proti porušovateľom jej pravidiel.

Je potrebné, aby podnikateľské subjekty sledovali, rešpektovali a dodržiavali právne normy týkajúce sa oblasti hospodárskej súťaže, aby nedošlo k jej obmedzovaniu a porušovaniu. Do povedomia by sa mali dostať nielen právne normy, ale aj postihy, ktoré boli uplatnené voči porušovateľom a obmedzovateľom hospodárskej súťaže. Masovokomunikačné prostriedky ako internet zabezpečia, aby sa predchádzalo chybám z neznalosti právnej úpravy. Podporným nástrojom by bolo vytvorenie samostatnej webovej stránky, ktorá by zrozumiteľným spôsobom informovala širokú laickú verejnosť o problematike a konkrétnych prípadoch porušovania hospodárskej súťaže a ukázala, že sa týka každého spotrebiteľa, pretože sa na nej tiež podieľa a aj on môže poukázať na obmedzovanie a nekalé súťažné praktiky.

Hlavnou úlohou štátu v politike ochrany hospodárskej súťaže je vytvárať taký inštitucionálny a právny systém, ktorý bude chrániť efektívnu konkurenciu a podnikanie,

pričom ide najmä o podporu trhových princípov uvoľňujúcich bariéry vstupu a výstupu z trhu a záväzok štátu vytvárať rovnaké podmienky pre všetkých účastníkov trhu. Osvojenie si súťažných princípov týmito účastníkmi je základom pre realizáciu všetkých ekonomických reforiem. Neustálym zdokonaľovaním legislatívy, jej dôkladným väzbami a zvyšujúcim sa právnym povedomím podnikateľských subjektov je možné predísť nebezpečiam a rizikám, ktoré spôsobujú ohrozenie hospodárskej súťaže.

Poskytovať informácie širokej verejnosti, že ak dôjde k porušeniu zákona, nastupujú inštitúcie, ktoré ochraňujú hospodársku súťaž a prijímajú opatrenia na odstránenie nezákonného stavu, by malo byť hlavnou úlohou vládnych a mimovládnych organizácií. Tento prístup jednoznačne poskytne spotrebiteľovi vedomie, že jeho záujmy a práva budú ochránené zo strany štátu a povedie k dodržiavaniu pravidiel zo strany výrobcov.

Hoci Protimonopolný úrad SR pravidelne informuje o svojich rozhodnutiach, vydáva výročné správy, podáva informácie o legislatívnej činnosti, tieto dokumenty sú prístupné iba na internete. Preto je dôležité zvýšenie miery informovanosti a dôveryhodnosti aj prostredníctvom iných masovokomunikačných prostriedkov (viď. príloha 2 a 3), čo by mohlo byť taktiež ďalším zdrojom zvyšovania právneho povedomia všetkých účastníkov trhového mechanizmu.

Medzi ďalšie nástroje možno zaradiť dôsledné zapracovanie témy hospodárskej súťaže do učebných textov na vysokých školách a vytvorenie samostatného predmetu venujúceho sa oblasti hospodárskej súťaže, aby sa študenti zoznámili s problematikou ekonomických aspektov a právnou úpravou, čo umožní ich hlbšie chápanie tejto oblasti, a pripraví ich na situácie v roli spotrebiteľa alebo ako výrobcu. Taktiež organizácia odborných seminárov a vedeckých konferencií pomôže priblížiť tému politiky hospodárskej súťaže.

Málo priestoru sa venuje tzv. leniency programu, teda programu zhovievavosti, ktorý má potenciál stať sa účinným nástrojom na odhaľovanie dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž. Jeho propagácia najmä prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov prispeje k včasnému odkrytiu nezákonných praktík, pretože preukázanie dohody obmedzujúcej súťaž prináša viac pozitív ako následné potrestanie jej účastníkov.

Možno však konštatovať, že hospodárska súťaž v Slovenskej republike sa vyvíja pozitívnym smerom, pretože sa znižuje počet obvinení z porušovania alebo obmedzovania hospodárskej súťaže, čo vedie ku korektnejšiemu správaniu sa podnikateľských subjektov na trhu. Rozvoj konkurenčného prostredia bude mať za následok zlepšenie rastu národného hospodárstva a odrazí sa hlavne na spotrebiteľoch, ktorí budú mať prístup ku kvalitnejším a technologicky vyspelejším výrobkom za prijateľné ceny.

6 POUŽITÁ LITERATÚRA

- ÁRENDÁŠ, M. a kol. 1999. Základy ekonómie. 2. vyd. Nitra: SPU, 1999, 400 s. ISBN 80-967111-3-X
- BEDNÁŘ, J. 2005. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a nejzávažnější formy porušování soutěžního práva. In: Obchodní právo, roč. 14, 2005, č. 1, s. 16-26., ISSN 1210-8278
- BERNÁTH, D. 2001. Koncentrácia vo svetle nového zákona o ochrane hospodárskej súťaže. In: Podnikateľ a právo, 2001, č. 7, 2-4 s., ISSN 1336-0280
- BĚHAN, P. 2001. Zneužití dominantního postavení v komunitárním právu. In: Obchodní právo, roč. 10, 2001, č. 9, s. 13., ISSN 1210-8278
- BIELIK, P. 1997. Ekonomika podnikov. 1. vyd. Nitra: SPU, 1997, 92 s. ISBN 80-7137-361-3
- BLAŠKOVÁ, M. 1997. Politika hospodárskej súťaže. In: VINCÚR, P. a i.: Hospodárska politika. Bratislava : KON-PRESS, 1997, 329 s., ISBN 80-85413-30-2
- CORONAKIS, B. 2002. The European Handbook- Všeobecný sprievodca európskymi inštitúciami. 1. vyd. Bratislava: Merkury s.r.o., 2002, 213 s. ISBN 80-968789-3-X
- DOBIŠOVÁ, M. 2001. Hospodárska súťaž a jej význam v procese začleňovania do EÚ. In: Medzinárodné vedecké dni 2001- Manažment a marketing trvalo udržateľného rozvoja. 1. zväzok. Nitra: SPU, 2001, 152- 154 s. ISBN 80-7137-866-6
- FENDEK, M. a i. 1997. Kvantitatívna analýza stavu konkurenčného prostredia v odvetví výroby nábytku na Slovensku. In: Ekonomický časopis, roč. 45, 1997, č. 10, s. 776-790, ISSN 0013-3035
- GURČÍK, Ľ. 2004. Podnikateľská analýza a kontroling. 2. vyd. Nitra: SPU, 2004, 9- 14 s., ISBN 80-8069-449-4
- KALESNÁ, K. 2001. Zodpovednosť za správne delikty (ukladanie pokút) podľa zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže. In: Podnikateľ a právo, 2001, č. 12, 9-13s., ISSN 0013-3035
- KUTENIČOVÁ, E. 2004. Ochrana hospodárskej súťaže podľa európskeho práva – zneužitie dominantného postavenia na relevantnom trhu. In.: Justičná revue, roč. 56, 2004, č. 10, 1151 s., ISSN 1335-6461
- KUZMA, F. 2003. Tendencie vývoja nákladovosti v poľnohospodárskej prvovýrobe. In: Faktory podnikovej úspešnosti. Nitra: SPU, 2003, 90 s., ISBN 80-8069-138-X

- MOJŽIŠ, A. 2000. Zodpovednostné vzťahy pri tvorbe a použití reklamy a ich súvis s nekalou súťažou. In: Justičná revue, roč. 52, 2000, č. 5, 553 s., ISSN 1335-6461
- MRAČKO, M. 2001. Nový zákon o ochrane hospodárskej súťaže s dôvodovou správou v plnom znení. 1. vyd. Bratislava: EPOS, 2001. 64 s. ISBN 80-8057-384-4
- NAGYOVÁ, L. 2007. Marketing a proces marketingového manažmentu. In: KRETTNER a i.: Marketing. Nitra: SPU, 2007, 11 s., ISBN 987-80-8069-849-2
- PELIKÁNOVÁ a i. 1993. Obchodní právo – II. díl. Praha : Codex, 1993, 270 s., ISBN 80-901185-2-6.
- PULLMANNOVÁ, D. 2001. Univerzálne aspekty vnútorného trhu. In.: Justičná revue, roč. 53, 2001, č. 4, 467-492 s., ISSN 1335-6461
- RAUS, D. 2004a. Formy a vybrané typy zakázaných kartelových dohod a jejich posuzování z hlediska zákazu podle ZOHS – III. část. In: Obchodní právo, roč. 13, 2004, č. 4, 11-25 s., ISSN 1210-8278
- RAUS, D. 2004b. Formy a vybrané typy zakázaných kartelových dohod a jejich posuzování z hlediska zákazu podle ZOHS – II. část. In: Obchodní právo, roč. 13, 2004, č. 3, 8 -20 s., ISSN 1210-8278
- RAUS, D. 2004c. Formy a vybrané typy zakázaných kartelových dohod a jejich posuzování z hlediska zákazu podle ZOHS – I. část. In: Obchodní právo, roč. 13, 2004, č. 2, 10-18 s., ISSN 1210-8278
- SAMUELSON, P. A. a i. 1992. Ekonomia II. 1. vyd. Bratislava: Bradlo, 1992, 420 s. ISBN 80-7127-030-X
- SMITH, A. 1996. Pojednání o podstatě a původu bohatství národů. In: HONTYOVÁ, K. a i.: Ekonomická teória. Bratislava: Elita, 1996, 167 s., ISBN 80-85323-60-5
- ŠUFLIARSKY, J. 2003. Kartel je jedným z najvýznamnejších porušení hospodárskej súťaže. In: Hospodárske noviny, roč. XI. 2003, č. 112, 29 s., ISSN 1336-1996
- VALKO, E. 2002. Nad jedným rozhodnutím Najvyššieho súdu SR vo veciach nekalej súťaže. In: Obchodné právo, ročník III., 2002, č. 2, 46 s., ISSN 1335-6674
- VAVRÁK, T. 2004. Politika zmierlivosti v práve hospodárskej súťaže – EÚ a SR. In: Justičná revue, ročník 56, 2004, č. 2, 253 s., ISSN 1335-6461
- VICEN, M. 2007. Cenová politika. In: KRETTNER a i.: Marketing. Nitra: SPU, 2007, 198-199 s., ISBN 987-80-8069-849-2
- VOZÁR, J. a i. 2001 Komentár k zákone o reklame. In: Ekonomický a právny poradca podnikateľa, 2001, č. 11, 18- 25 s., ISSN 1335-0714
- ZENTKOVÁ, I. 1999. Formovanie ponuky v podmienkach nedokonalkej konkurencie.

In: ÁRENDÁŠ, M. a i.: Základy ekonómie. 2. vyd. Nitra: SPU, 1999, 395 s., ISBN 80-967111-3-X

Ústava Slovenskej republiky č. 460/ 1992 Zb. v znení neskorších predpisov

Obchodný zákonník, zákon č. 513/ 1991 Zb. v znení neskorších predpisov

Občiansky zákonník, zákon č. 40/ 1964 Zb. v znení neskorších predpisov

Zákon o organizácii ministerstiev č. 347/ 1990 Zb. v znení neskorších predpisov

Zákon o ochrane hospodárskej súťaže č. 136/ 2001 Z. z. v znení neskorších predpisov

Zákon o skupinových výnimkách zo zákazu dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž č. 465/ 2002 Z. z.

Zmluva o založení Európskeho spoločenstva

Nariadenie Rady ES č. 1/ 2003

<http://www.antimon.gov.sk/?c=438>

<http://www.antimon.gov.sk/?c=442>

<http://www.antimon.gov.sk/?c=344>

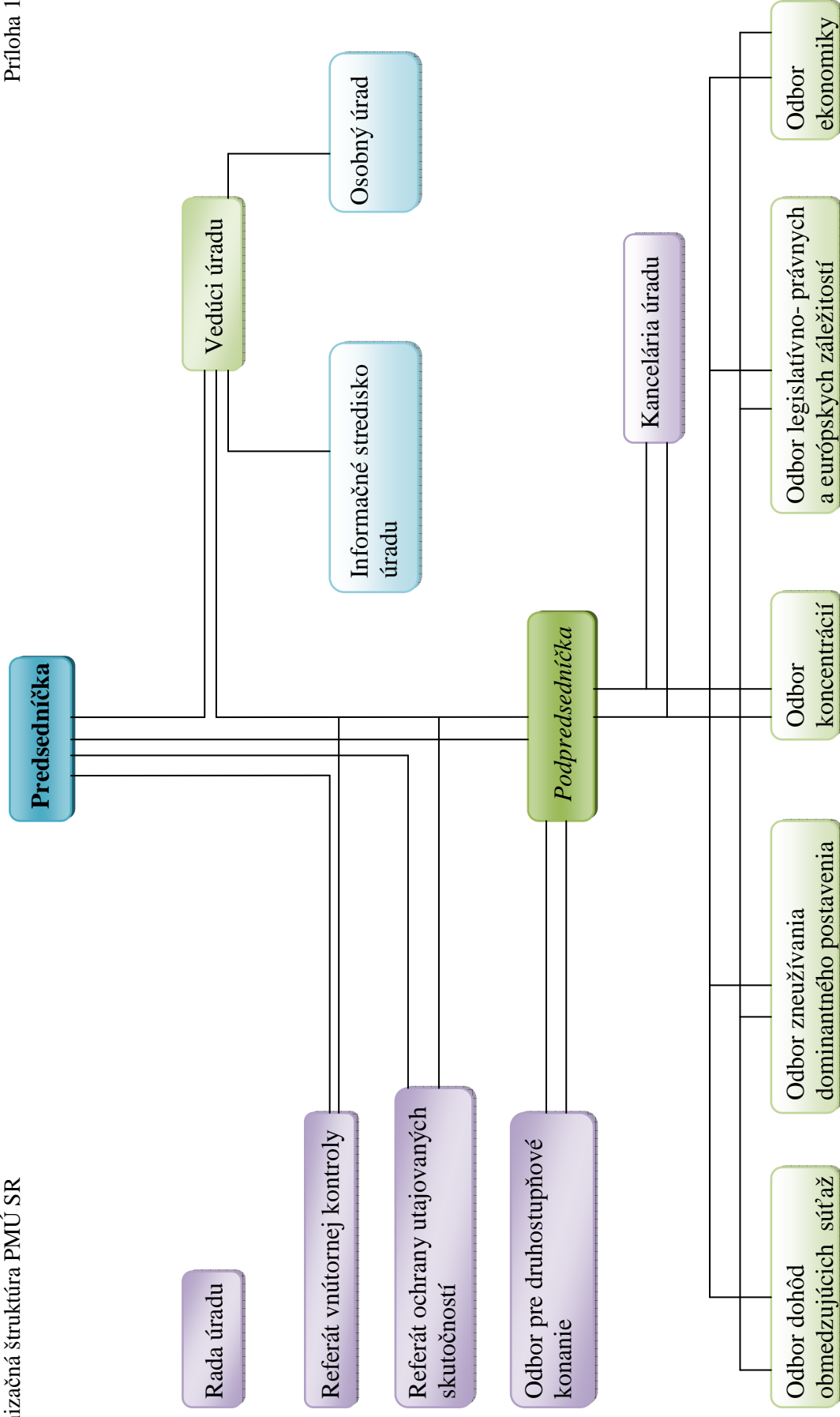
<http://www.antimon.gov.sk/?c=450>

<http://www.antimon.gov.sk/?c=483>

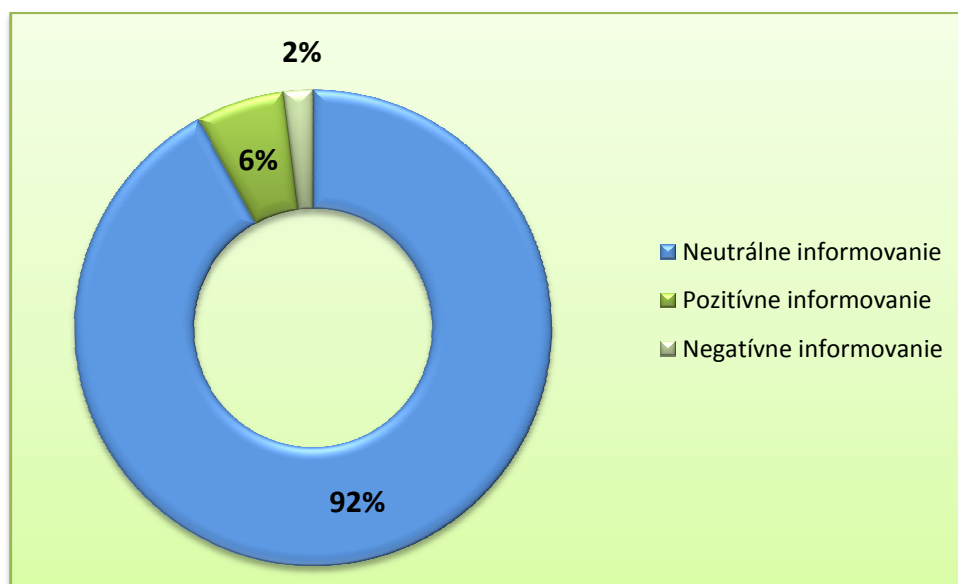
<http://www.antimon.gov.sk/?c=399>

<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1268&idf=135&lang=sk>

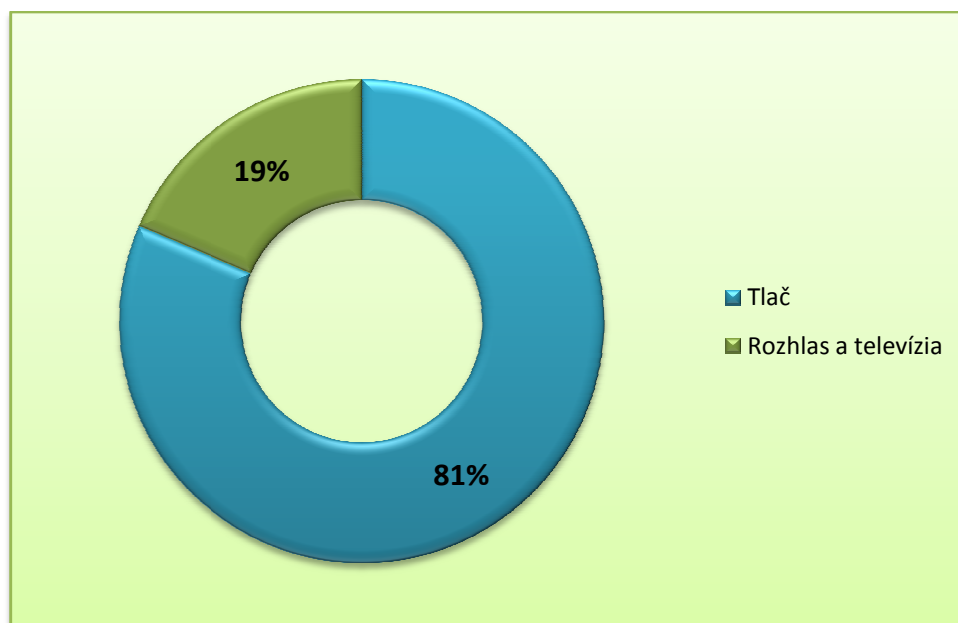
7 PRÍLOHA

Prameň: Protimonopolný úrad SR- Výročná správa z roku 2007

Prameň: Protimonopolný úrad SR- Výročná správa z roku 2007

Prameň: Protimonopolný úrad SR- Výročná správa z roku 2007